

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDAȚIA „ROMÂNIA DE MĂINE”

LIBERTATE ȘI AUTORITATE ACTUALITATEA UNEI ABORDĂRI

Prof. dr. Aurelian BONDREA

Demonstrația teoretico-sociologică a lui Petre Andrei, centrată în jurul istoricității ideii de autoritate, adică a evoluției organizării sociale și dezvoltării vieții democratice, este însoțită, în mod logic, de efortul prezentării argumentate a trăsăturilor esențiale, comune tuturor formelor istorice de autoritate.

Însă înainte de a reaminti remarcabila contribuție a reputatului nostru sociolog, sunt de subliniat viabilitatea și consistența punctelor sale de vedere, ca expresie a obiectivității analizei și încrederii funciare în valorile normativității vieții sociale și înțelegerii cerințelor organizării ca premise ale progresului social. De aici și actualitatea tezelor teoretice ale sociologului pentru preocupările forțelor social-politice ale tranziției în direcția restabilirii și conservării relației libertate-autoritate.

Suprasolicitarea unuia dintre cei doi termeni ai „ecuației normalizării” poate genera exagerări evidente: fie în direcția încurajării anarhiei, a bunului plac, în numele libertății, fie în cea a cultivării autoritarismului forțat, a căii centralizării excesive, ambele tendințe fiind incompatibile cu principiile democrației pluraliste, ale statului de drept, în cele din urmă, cu înșeși prevederile constituționale. Or, după cum se știe, Constituția României a ridicat la rangul de normă juridică drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale, acestea fiind garantate.

Așa cum a subliniat și, o recentă lucrare de sinteză, România, stat democratic și social, se raportează, prin legea ei fundamentală, la valori supreme cum sunt: demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic, fiind astfel consacrate și garantate valori și principii apte a genera și stimula continua perfecționare a organismului social.¹⁾ Din aceste considerente, lucrarea menționată, dezbaterile publice din cadrul Fundației „România de Măine” au pus în evidență necesitatea perfecționării activității tuturor autorităților publice - Parlamentul, Președintele țării, Guvernul, Administrația publică locală, cerința reabilitării și întăririi ordinii sociale și de drept în sensul ca „instituțiile abilitate ale statului să-și exercite neabătut autoritatea conferită prin lege,

democrația fiind opozabilă, atât dictaturii, cât și anarhiei.²⁾

Tocmai din această perspectivă, a actualității socio-politice, contribuția lui Petre Andrei privind temeiurile și funcționalitatea autorității are o semnificație evidentă, solicitând adâncirea analizei, confruntarea continuă a principiilor cu practica. În optica sociologului român, autoritatea conține în sine sau ar trebui să reflecte anumite trăsături esențiale. Astfel: „1) Orice autoritate apare ca o putere obiectivă și ca o normă exterioară, chiar suprapersonală... 2) Autoritatea se întemeiază... pe motive conștiente, căci este mai întotdeauna produsul unor judecăți de valoare, al unui proces de comparare și apreciere a diferențelor dintre forțe. 3) Autoritatea are un caracter normativ atât în ceea ce privește acțiunea, cât și gândirea omului. ... 4) Autoritatea presupune ierarhie ... Contrariul autorității este anarhia, distrugerea ordinii și a ierarhiei... 5) Credința în legitimitatea și ne-

cesitatea autorității³⁾ (Sublinierile aparțin lui Petre Andrei).

Acestea ar fi, potrivit argumentelor autorului **Sociologiei generale**, caracterele sau trăsăturile constitutive ale ideii de autoritate, trăsături a căror viabilitate este departe de a se fi epuizat și a fi rămas undeva în trecut. Dimpotrivă, analiza obiectivă, științifică relevă existența unei concordanțe între treptele de evoluție și organizare ale societății omenești și fazele prin care a trecut și trece permanent ideea de autoritate, în conexiunea ei cu idealul de democrație și libertate. Din această perspectivă, prezintă interes considerațiile privind procesul istoric de umanizare și autonomizare a autorității.

1) *Starea națiunii 1918-1996. Concluzii și opțiuni pentru România de mâine, pentru viitorul poporului român*, Editura Fundației „ROMÂNIA DE MĂINE”, 1996, p. 103-104.

2) *Idem*, p. 130.

3) *Petre Andrei. Opere sociologice*, vol. III, Editura Academiei, București, 1978, p. 340.

EDUCAȚIE PRIN CULTURĂ, CULTURĂ PRIN EDUCAȚIE

Acad. Radu P. VOINEA

Cu riscul de a mă repeta, cu riscul de a plictisi poate pe mulți, n-am să renunț la a afirma și de data aceasta, că perioada de tranziție pe care o parcurgem în prezent nu este numai o etapă de dificultăți economice, ci, în primul rând, de lipsuri în domeniul educației și al nivelului cultural.

Se spune că, pentru a aprecia un om sau o colectivitate, unul dintre teste este de a-i acorda libertatea și de a vedea cum o folosește. Câștigul nostru cel mai de preț pe care l-am obținut în decembrie 1989 a fost,

desigur, libertatea. Deși așteptată de multă vreme, libertatea a venit brusc. Cineva compara evenimentele din decembrie 1989 cu zidurile unei închisori care se prăbușesc brusc, foștii deținuți, adică noi toți, trezindu-ne deodată într-un nor de praf din cauza căruia nu mai putem vedea nimic și înaintăm cu greu printre grămețile de moloz rezultate în urma prăbușirii zidurilor. Nu știu dacă imaginea aceasta este cea mai potrivită, în orice caz, pare de neînțeles că

Pledoarie pentru stimulare informațională

Acad. Ștefan MILCU

Folosesc termenul de canal exteroceptiv pentru a desemna exteroceptorii prin care înregistrăm informația din mediul de viață înconjurător. Pentru o mai exactă precizare îi vom cita: văzul, auzul, mirosul, gustul și pipăitul. Se poate observa că fiecare exteroceptor este specializat în receptarea agenților materiali sau energetici ce pot fi desemnați, în modul cel mai general, ca unități informaționale (bitz). Pentru aceste unități informative, acțiunea se realizează prin căi diferențiate, pentru fiecare exteroceptor. Am folosit, deci, termenul de canal pentru definirea elementului prin care pătrunde stimularea informațională.

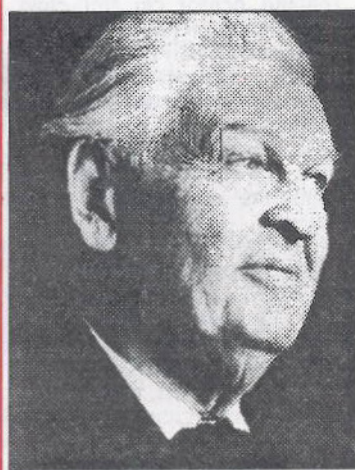
Importanța exteroceptorilor pentru existența și integritatea organismului este bine cunoscută în fiziologie. O dovedesc controlul intensității și dimensiunile unei unități informaționale care se desfășoară în limitele permise ale fiecărui exteroceptor. Importanța exteroceptorilor pentru existența și integritatea organismului este, cum aminteam, bine cunoscută. O dovedește, între altele, scăderea auzului în profesiunile în care se produc sunete și zgomote de mare intensitate și

violență, lezarea acuității vizuale, dacă retina este violentată de o lumină puternică și repetată, sau surmenajul vederii în profesii care o suprasolicită, ca microscopia optică, ecranele radar etc.

Exemple similare pot fi citate pentru fiecare exteroceptor. De reținut, pentru importanța integrității exteroceptorilor, este participarea lor la procesul complex de adaptare la mediul de viață și la protejarea organismului de agresiunile potențiale ale unci profesii sau condiții de viață defavorabile. Un rol asemănător trebuie acordat și canalelor de transmisiune a informației receptate, care pot fi și mai frecvent afectate de agresiuni diferite, de la malformații și tumori la inflamații și traumatisme.

Din cele arătate rezultă că între dispozitivele de receptare și canalele de transmitere a informației există o unitate funcțională. Este, deci, explicabil de ce am cuprins în prezentarea protecției canalelor receptoare ansamblul proceselor de exterocepție, care au o importanță decisivă pentru organism.

MIHAIL SADOVEANU

La 35 de ani
de la trecerea
în eternitate
a marelui
scriitor

pag. 4-5

STAREA NAȚIUNII
Ecolul unui studiu
fundamental, de larg interes

pag. 8

norii de praf nu au avut timpul necesar să se sedimenteze și că atmosfera nu s-a limpezit încă. Se pare însă că poluarea atmosferei se datorează și altor cauze decât prafului și molozului. Libertatea a fost greșit înțeleasă, de altfel ca și democrația, economia de piață, statul de drept etc...

Democrația este libertatea de a-ți spune părerea în **probleme în care ești competent**, iar libertatea este dublată întotdeauna, sau ar trebui să fie dublată, de **simțul de răspundere**. A sosit, cred eu, momentul când trebuie să ținem seama de părerea specialiștilor. Îmi sună și acum în urechi cuvintele lui Nicolae Ceaușescu, care, dorind ca toate calamitățile cutremurului din martie 1977 să fie rezolvate rapid, a spus la o întâlnire cu specialiștii din construcții: „Țara nu e condusă de specialiști, ci de Comitetul Politic Executiv. În trei luni să fie terminate toate consoli-

dările!” Un coleg mi-a spus la ieșirea din sală că adevărata dată a cutremurului nu a fost 4 martie 1977, ci data acelei întâlniri, pentru că au urmat reparații de mântuială, principalul nefiind calitatea lor, ci termenul de 3 luni stabilit arbitrar de un specialist. Astăzi, în condițiile unei democrații greșit înțelese, există potențial pericolul ca, în probleme importante, părerile specialiștilor în diferite domenii să nu fie luate în seamă de o majoritate formată din nespecialiști, dar având o putere de decizie. Nerespectarea specialiștilor e o dovadă de nivel cultural scăzut.

În toate țările foste socialiste au fost desființate cooperativele agricole de producție, ceea ce era firesc, ele însemnând pentru țărâni suferințe de nedescris, mai ales în timpul campaniei de colectivizare, urmate de minciuni oficiale, o mare parte din producție fiind preluată de stat pe prețuri derizorii.

(Continuare în pag. 6)

ELEMENTE DE ANALIZĂ A STRATIFICĂRII SOCIALE ÎN MEDIUL RURAL (III)

Dr. Nicolae RADU
Dr. Carmen FURTUNĂ

Categoria săracilor. Studii de caz. Rute de sărăcire

„S.G. are o familie numeroasă, alcătuită din 13 copii. 8 dintre ei sunt la școală, restul sunt preșcolari. Soțul a fost mecanizator agricol, dar a devenit șomer. Întreaga familie muncește cu ziua la cei care au nevoie de ajutor”.

„D.N. și-a întemeiat o familie de câțiva ani. Au deja 3 copii. Soții au lucrat la Întreprinderea ROMLUX Târgoviște, dar au devenit șomeri. De atunci o duc tot mai greu”.

„N.V., văduvă de război, este pensionară C.A.P. A fost părăsită de copii. Are o pensie de 7.000 lei pe lună, nu-i ajunge nici de pâine. Nu are deloc pământ și nu primește nici un fel de ajutor social” (Operator de teren: Mihaela Mariana V. Șerbănescu, Picior de Munte, Dâmbovița).

„Datorită reducerii personalului de la Întreprinderea „Avicola” Mihăilești, L.S., a devenit șomer, apoi, după două luni, aceeași soartă a avut-o și soția. Au 5 copii. Prin Legea nr. 18/1991 nu le-a revenit decât o foarte mică suprafață de pământ. Au tot sărăcit până nu a mai rămas nimic din traiul lor decent anterior. Acum nu mai pot nici măcar visa la viitorul copiilor lor. Sărăcia a atras, după ea, prăbușirea proiectelor de viață”.

„Familia R.C. este formată din pensionari C.A.P. Înainte de 1989, au fost nevoiți să se mute la bloc, prin demolarea locuinței. Singuri, bătrâni, cu pensii simbolice, fără pământ, nu mai au posibilitatea nici măcar să-și ducă traiul de pe o zi pe alta” (Operator de teren: Gherghina Stoian, Mihăilești, Giurgiu).

„Săraci sunt cei cărora nu le-a plăcut să muncească. S-au mulțumit cu prea puțin, au lucrat ca zilieri la I.A.S. sau la construirea caselor de vacanță ale orașenilor bogăți. Ar fi putut lucra ca navetiști, dar n-au făcut-o. E adevărat, că nici navetiștii n-o duc acum prea bine. În prezent? N-au de nici unele, dacă nu le-a revenit ceva pământ prin aplicarea Legii fondului funciar. Nu numai cooperatorii au o situație grea”.

„I.A. a fost primar. Era plin de sine și rupt de oameni. Spunea că el este totul și ordinele sale trebuie îndeplinite, indiferent de mijloace. Neprevăzător, încrezut, prost ..., după decembrie 1989 s-a trezit sărac lipit pământului. S-a crezut veșnic în funcția pe care o deținea”.

„Aceeași soartă a avut-o și brigadierul M. Și el era îngâmfat și prost. Se dezumanizase total. Acum este și el sărac”.

Cazul lui D. este diferit. A fost muncitor în cooperativă și a sărăcit după ce a devenit șomer. Neavând pământ, nu s-a putut descurca. Sărăcia lui este nedreaptă” (Operator de teren: Roxana-Elena Dumitru, Pătărlagele, Buzău).

„Șomerii sunt cei care devin săraci, dacă nu au pământ. Dar și cei care trăiesc numai din salariu, deoarece acestea sunt «roase» de inflație” (Operator de teren: Nicoleta Barbu, Ciocănești, Călărași).

„Șomajul este cauza sărăciei și în comuna noastră. De pildă, A.I. are 4 copii și este șomer. Ce să facă? Lucrează ca zilier, căci nu are nici măcar un petec de pământ. Dar nu este numai atât. Nemulțumit de el și de viață, A.I. a devenit băutor. La fel de nepregătiți pentru noile condiții s-au

Cercetarea științifică la Universitatea „Spiru Haret”

dovedit și alții. Și starea de sărăcie se instalează treptat și are șanse să devină cronică.” (Operator de teren: Nicoleta Vasile, Vânători Mici, Giurgiu).

„Familia C.I. are 5 copii de vârstă școlară. Părinții sunt șomeri. Ei nu au avut pământ, dar primăria din Lehliu le-a dat un hectar de teren. Trei dintre copii sunt elevi la gimnaziul din Lehliu și trebuie să facă naveta din satul Săpunari. Biletele de autobuz, până la școală, costă mult, reprezentând pentru cei trei elevi echivalentul prețului a patru pâini. De aceea, părinții îi trimit pe jos la școală, o distanță de 6 km. Din cauza oboselii, rezultatele la învățătură nu sunt prea bune. Și, poate, nu numai oboseala este de vină, ci și conștientizarea treptată a condițiilor noi de viață, în care trăiesc.

Ceilalți doi copii sunt elevi ai școlii primare din Săpunari.

C.I. se luptă cu sărăcia. Se pricepe la multe: este sudor, tînchigiu, tâmplar. Soția este o bună gospodină, se zbate să asigure minimum necesar pentru familia sa. Dar le este greu, foarte greu. Și înțeleg faptul că nu vor mai avea posibilități să-și susțină copiii să urmeze liceul «Ce vor face, oare, copiii noștri cu viața lor?»”.

„Familia C.V. are patru copii. Înainte de 1989, era cea mai bogată familie din sat. Soțul, C.V., era responsabil al cofetăriei din Lehliu, soția - vânzătoare la aceeași cofetărie. Și cum înainte de 1989, cei care lucrau în comerț erau niște privilegiați, aveau de toate. Își făcuseră relații în cercurile profesorilor și medicilor, ale poliției. Erau bine cunoscuți, copiii lor nu trebuiau să se omoare cu studiul, «fi salva mămică».

După 1989, treburile au început să li se încurce. Cofetăria s-a dovedit nerentabilă, la fel restaurantul condus de doi dintre copii. Ceilalți doi erau profesori suplینitori în învățământ, dar au rămas fără slujbă și ei. Așa au devenit cu toții șomeri.

Au ajuns atât de săraci, încât au uitat ce este mândria și au învățat ce este smerenia. Acum lucrează, cu toții, pământul pe care îl au. Mama a devenit vânzătoare la un butik, tatăl a murit în 1994. Sunt în căutarea unui loc de muncă ceilalți membri ai familiei. Se vor mai ridica, vor rămâne săraci, cine știe?” (Operator de teren: Elvira Jebeleanu, Săpunari, Călărași).

„M.R. a fost gestionar până în 1989 și, ca toți gestionarii, o ducea bine, era înstărit. După 1989 n-a mai fost gestionar, și-a pierdut, astfel, sursa de venit, nu s-a priceput să intre în afaceri și, treptat, a sărăcit. A făcut drumul

înapoi, de la bogat la sărac”.

„T.I. a fost magazioner la fabrica de brânzeturi. Înainte de 1989, avea venituri mari. Acum a sărăcit, o duce foarte greu”.

„S.V., fost șef de șantier, cu venituri mari anterior, a decăzut și este aproape sărac”. (Operator de teren: Steluța Lungu, Chiojdu, Buzău).

Originea săracilor

Cei care au sărăcit, în intervalul de după 1989, se recrutează, și ei, din toate categoriile sociale - țărani, muncitori, intelectuali - și din rândul profesiilor celor mai diferite.

Analizele efectuate pe un mare număr de cazuri - și pe care le-am ifustrat, secvențial, mai sus - pun în evidență faptul că „stratul” celor ce au sărăcit provine din:

- foști membri ai C.A.P., acum în vârstă, cu pensii simbolice și cu pământ puțin sau total lipsiți de el;

- șomeri, proveniți din navetiști sau din muncitori disponibilizați de întreprinderile orașelor, care nu posedă terenuri agricole sau au primit suprafețe foarte mici prin Legea nr. 18/1991;

- foști lucrători în comerț, activiști etc. care, datorită unor circumstanțe nefavorabile și unor trăsături de personalitate particulare, nu s-au putut menține și au urmat o traectorie descendentă;

- familii cu mulți copii, numeroase deci, cu posibilități materiale foarte reduse;

- categoria celor care au dat faliment în afaceri.

Comportamentul și valorile celor săraci

Categoria celor săraci se caracterizează prin: nesiguranță în comportare, neîncredere în forțele proprii, prudență excesivă, sinceritate, corectitudine, lipsă de inițiativă, supunere, uneori lene.

Unele aprecieri cu caracter general

Constatări relevante de analize realizate, dar și de alte cercetări de teren, ni se par deosebit de interesante și semnificative. Ele atrag atenția serios asupra următoarelor aspecte:

- fenomenul de polarizare socială, după 1989, este real în mediul rural, ca și la nivelul societal global; accentele și nuanțele diferă; desigur, în funcție de variații factori;

- „rutele de îmbogățire” par a fi mai numeroase și mai variate decât „rutele de sărăcire”; în ultimul caz, se constată o anumită monotonie;

- valorile care caracterizează cele două categorii sunt diferite și conturează „fizionomii” specifice, particulare pentru grupuri, ca și pentru membrii lor;

- caracteristicile evidențiate ne duc cu gândul la satul tradițional, la cel antebelic. Categoriile bogățiilor și săracilor din satul actual nu sunt nici ele specifice comunităților rurale de dinainte de 1989 și nici celor ce caracterizează satul modern evoluat. În cazul săracilor apare vizibil faptul că se conștientizează, treptat, imposibilitatea depășirii statutului economic, comportamentul acestora suportând consecințele derivate din această poziție („săracii se comportă ca săracii”). Ei pierd convingerea că își pot ameliora sau depăși condiția prin muncă sau instrucție, cum considerau și reușiseră până în decembrie 1989;

- pentru mediul rural, posibilitățile de mobilitate socială se conturează a fi reduse, limitate în viitorul apropiat.

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părăluță
- Prof.dr. Gheorghe Zaman
- Prof.dr. Petre Mălcomește
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secară
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Sărau
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

- Prof.dr. Ștefan Lache
- Alexandru Mironov
- Adrian Păunescu
- Prof.dr. Ion Rebedeu
- Prof.dr. Ion Mihail Popescu
- Prof.dr. Gheorghe Cazan
- Prof.dr. Ion Tudosescu
- Prof.dr. Tiberiu Nicola
- Prof.dr. Virgil Constantinescu
- Prof.dr. Mihai Merfea

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNATIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudiță
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedelea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălașescu-Stolnici
- Prof.dr.doc. Iulian Mincu
- Prof.dr.doc. Victor Ciobanu
- Prof.dr. Caius Traian Dragomir
- Prof.dr. Andrei Firică
- Prof.dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof.dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof.dr. Nicolae Ursea
- Prof.dr. Ștefan Costea
- Prof.dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zlătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

Profesori și studenți la „Spiru Haret”

PUNCTE DE VEDERE

FILOSOFIA ÎN SISTEMUL VALORILOR CULTURII

Ion TUDOSESCU

Analiza raporturilor dintre filosofie și știință pune în lumină câteva concluzii privind rolul cunoașterii, conștiinței și creației valorice de tip filosofic în sistemul de ansamblu al valorilor culturii.

Valorile filosofice au funcția de valori centrice (pivotal, teme) în sistemele de valori ale culturii, ele întemeiază și coordonează (au funcție integrativă față de) toate celelalte straturi valorice. Jean Piaget se exprimă direct în această privință, subliniind unitatea dintre funcția unificatoare cognitivă și funcția coordonatoare a demersurilor filosofice, de integrare a celorlalte straturi valorice: „Pare neîndoiește faptul că filosofia a urmărit în mod constant două scopuri, pe care diferite sisteme au căutat, în diferite moduri, să le unifice mai mult sau mai puțin complet: un scop de cunoaștere și unul de coordonare a valorilor”. Referindu-se la modul în care filosofii au căutat să unifice aceste scopuri, gânditorul elvețian afirmă în continuare că „filosofia atinge o cunoaștere integrală și coordonează astfel direct valorile morale etc. cu cunoștințele particulare, respectiv științifice” și, în aceeași măsură, privită din perspectiva criticismului kantian, „cunoașterea propriu-zis filosofică constă, pe de o parte, în determinarea limitelor oricărei cunoașteri și, pe de altă parte, în a oferi o teorie a cunoașterii științifice, statormicirea unor astfel de limite lăsând câmp liber coordonării valorilor (subl.n.s.)”¹⁾

La rândul lor, valorile filosofice se edifică prin sinteza conținuturilor celorlalte straturi valorice. Deoarece, în timp ce acestea din urmă surprind o dimensiune sau alta a umanului, un aspect particular ontologic uman (sau numai un domeniu existențial sau acțional al umanului), valorile filosofice întemeiază un proiect uman totalizator și surprind condiția umană în complexitatea și esențialitatea ei; ele abordează existența subiectivă în integralitatea ei ca centru referențial ontologic. În această ordine de idei, demersul filosofic surprinde omul atât ca ipoteză superioară a devenirii existenței, ca limită („vârf”) a istoriei naturale (dar, totuși, ca domeniu al „ființării” în raport cu „ființa” - după cum se exprimă Heidegger), cât și ca demiurg în planul existenței și esenței (ca instanță gânditoare care - potrivit aceluiași considerării heideggeriene - conștientizează existența și proiectează ontologic ființa ca ființă, înfăptuindu-se astfel, prin om, ca subiect și agent, trecerea de la existența obiectivă necreată, în sine, la existența obiectivă creată, pentru sine, adică, la o lume a omului destinată servirii proprii lui condiții).

Dar, pentru a surprinde toate aceste ipoteze ale umanului, ale nivelurilor atinse de om în cunoașterea universului și în domeniile trăirii lui morale, ale creației sale de valori prin intermediul cărora își potențează realizarea practică a condiției sale umane, filosofia operează mari sinteze asupra tuturor științelor (despre natură, societate și om).

Acestea, fără integrarea într-un demers filosofic totalizator, nu și pot finaliza potențele umanizatoare și realizatorii (pentru om), nu se integrează într-un sistem cultural cu identitate proprie. De aceea, nevoia de filosofie pentru domeniile cunoașterii și creației de valori este reclamată de toți marii oameni de știință. Între aceștia, fizicianul Max von Laue mărturisește că „abia în anii de universitate am devenit suficient de matur pentru a înțelege filosofia. Ea mi-a transformat cu totul existența (...). Sunt de părere că toate științele trebuie să se grupeze în jurul filosofiei, care este centrul lor comun, și că servind filosofia, ele își îndeplinesc scopul care le este inerent. Așa și numai așa poate fi menținută unitatea culturii științifice, în opoziție cu specializarea în continuu progres a științelor. Fără această unitate, întreaga cultură ar fi sortită pierii”²⁾

Referindu-se direct la funcția de sinteză a construcțiilor filosofice față de celelalte construcții teoretice și valorice în general (nu numai la cele științifice), Constantin Rădulescu-Motru consideră că „sintezele filosofice dau caracteristici fiecărei epoci culturale. Prin mijlocirea lor, omul (...) ia cunoștință de progresele artei, științei și ale tehnicii. Ele determină curentele de opinie publică, ele servesc la formularea progreselor politice și sunt la baza tuturor proiectelor propuse pentru reforma educației”. Astfel de sinteze filosofice pot fi diferite, în funcție de motivațiile și programele de realizare a condiției umane de pe pozițiile cărora sunt propulsate. „Astfel, în zilele noastre - menționează în continuare filosoful român - toată lumea întrebuițează cuvinte de: materialism, spiritualism, idealism, personalism, evoluționism, pozitivism, raționalism, iraționalism... și alte multe de felul lor, care nu sunt decât denumiri de sinteze filosofice, fără să se gândească la cunoștințele științifice, la formele artistice sau la progresele tehnice care au contribuit la producerea lor; ele circulă în sine, cu valoarea lor proprie filosofică”. Aceasta pentru că, indiferent de natura lor, „fiecare sinteză filosofică evocă un anumit tip de ideal (de realizare, n.s.) uman”. „Rolul lor în istoria culturii este, așadar, lămurit. Sintezele filosofice prezintă forțe de propulsie în cultura fiecărei epoci. Prin ele câștigă în amploare și energie de convingere inovațiile sufletului omenesc pe planul intelectual și moral; ele întrețin aspirațiile spre ideal...”³⁾

Filosofia este, așadar, *chintesența spirituală a unei epoci, este pattern-ul axiologic al oricăruia dintre sistemele de valori ale culturii, în funcție de care se instituie idealurile umane și se constituie strategiile de realizare a acestora.*

Valorile filosofice, contribuind la întemeierea și individualizarea unei culturi, au o funcție personalizatorie pentru om, în sensul că-i mijlocesc hotărâtor edificarea conștiinței

sociale de sine (grupală, comunitară și societară) și, prin aceasta, conștientizarea răspunderii și responsabilității sociale și istorice. La rândul lor, aceste niveluri de conștientizare mijlocesc omului și posibilitatea de a conștientiza și faptul că este o ființă liberă.

În aceeași ordine de idei, în măsura în care omul se concepe ca ființă liberă, dar în dependență de un puternic sentiment, de răspundere și responsabilitate (de sine și de societatea în care viețuiește), el înțelege și faptul că este nu numai scop, ci și mijloc al procesului social care-l realizează ca personalitate. Și, ca urmare, realizându-se pe sine, el edifică implicit o nouă ordine existențială în univers, respectiv ordinea lui socială și umană (a ideilor și valorilor și a relațiilor dintre oameni coordonate normativ și călăuzite de conținuturile acestor idei și valori). Este de înțeles că asemenea niveluri de conștientizare și de înțelegere a raporturilor dintre om și societate și dintre om și propria lui realizare de sine nu se pot institui fără asimilarea valorilor filosofice și, în primul rând, fără stimularea deprinderii unor meditații de factură filosofică. Pentru că numai astfel de valori și atingerea unui nivel de cugetare și de cunoaștere de asemenea factură îl pun pe om în situația să înțeleagă cel mai potrivit rostul valorilor spirituale în formarea lui ca personalitate (ca subiect și agent istoric), respectiv, îi deschid gustul pentru asimilarea valorilor spirituale ale culturii, care-i stimulează creativitatea și înțelegerea sensului lucrurilor, îl personalizează autentic în calitate de subiect axiologic.

O astfel de funcționalitate a demersului filosofic este remarcată foarte potrivit de D.D. Roșca. Accentuând preocuparea ei spe-

cifică de a propune omului un ideal de realizare, el consideră totodată că „filosofia (adică iubirea de înțelepciune) nu se înfățișează, pe una din laturile sale esențiale, și ca pledoarie (...) pentru realizarea unui echilibru just între creațiile civilizației materiale și cele spirituale ale culturii”, pentru că „orice cultură, pe măsura umanului (pe care filosofia îl are permanent în vedere ca referențial, n.s.), trebuie să tindă spre un atare echilibru”. Pentru a sublinia o dată mai mult rostul filosofiei în sistemele de valori ale culturii și, subiacent, în orientarea procesului de personalizare și realizare umană, referindu-se la nevoia de echilibru între bunurile materiale și valorile spirituale ale culturii, ca, de altfel, și între lumea lucrurilor (care face obiectul cunoașterii științifice) și lumea valorilor (spre care întinde totdeauna cu precădere cunoașterea filosofică), filosoful român formulează o normă de conduită a oamenilor pe care o recomandă ca sfat filosofic: „Crede în lucruri atât cât e necesar să crezi, pentru a deveni stăpânul lor (comandament al științei); dar nu crede în ele atât de mult încât să devii sclavul lor (sfat al filosofiei)”⁴⁾

1. Jean Piaget, *Înțelepciunea și iluziile filosofiei*, București, Editura Științifică, 1970, p. 35

2. Max von Laue, *Drumul meu în fizică*, (autobiografie), în vol. *Istoria fizicii*, București, Editura Științifică, 1965, p. 211-212

3. Constantin Rădulescu-Motru, *Rostul filosofiei*, București, Institutul de arte grafice ale muncii, p. 7-9.

4. D.D. Roșca, *Știință și filosofie*, în vol. *Oameni și climate*, Editura Dacia, Cluj, 1971, p. 212-213.

O amplă istoriologie a filosofiei

Ioan N. ROȘCA

Remarcabila lucrare publicată recent de cunoscutul profesor Gh. Al. Cazan - **Introducere în filosofie** - constituie o amplă istoriologie a filosofiei atât prin întinderea etapelor filosofice examinate, cât și prin concepția complexă și echilibrată prin care le abordează. Conceptul sub forma unui manual destinat învățământului universitar, dar și unui public intelectual mai larg, lucrarea menționată este, de fapt, o sinteză personală privind istoria filosofiei a unui autor stăpân nu numai pe tainele universului ispitit, ci și pe cele ale unei metode teoretico-filosofice de cercetare și expunere. Astfel, realizând o introducere în filosofie prin intermediul istoriei filosofiei, Gh. Al. Cazan proiectează, în același timp, asupra istoriei filosofiei o largă perspectivă filosofică.

În funcție de concepția sa despre filosofie și istoria ei, Gh. Al. Cazan își structurează prezentarea gândirii filosofice pe marile ei etape, pe școlile sau orientările majore ale fiecărei etape, pe principalii gânditori ai fiecărei orientări.

În modul de sistematizare și spiritul amintit, un prim proiect, pe care autorul îl urmărește cu consecvență și îl realizează în mod pertinent, este acela de a reda conținutul fiecărui sistem filosofic analizat în orizontul său

singular, ireductibil.

În acest scop, Gh. Al. Cazan nu pleacă de la o schemă problematică sau conceptuală prestabilită, ci decelează o anumită structură din însăși opera cercetată. De exemplu, în refacerea filosofiei lui Hume, ne înfățișează, mai întâi, antropologia și, în legătură cu aceasta, gnozeologia și etica. În cazul lui Kant, în expunerea etapei critice, va începe cu gnozeologia și va continua cu etica, estetica, concepția despre religie și filosofia socială. Așadar, chiar dacă unele probleme se repetă de la un gânditor la altul, iar corelațiile lor sunt relativ stabile, autorul refuză o prezentare **ne varietur**, care ar sacrifica ideea specifică fiecărui gânditor, modul de constituire a unei anumite filosofii și care își pune amprenta pe constituția ei. De altfel, plecând de la concepția sa că filosofia este un fel de ființă spirituală vie, iar filosoful, ca și semenii săi, un om care devine, Gh. Al. Cazan reconstituie structura problematică și ideatică proprie unui anumit gânditor, analizând principalele lucrări ale acestuia în succesiunea lor cronologică, prin care motivele de reflecție se înfiripă, cresc și se coroborează. Tot pe linia reconstituirii cât mai fidele a fiecărui sistem filosofic, o altă particularitate a modalității profesate de

Gh. Al. Cazan este aspirația spre completitudine prin extinderea analizei de la problemele generale-filosofice (metafizice, ontologice, gnozeologice, metodologice) la cele aplicative, în speță la cele privitoare la om, stat și societate. În cazul lui Platon și Aristotel, de exemplu, autorul redă nu numai concepțiile lor despre principiul lumii, ci și sistemele lor teorii politice, cu importanțele lor merite, dar și limite. Dincolo de faptul că ferește de simplificări deformatoare, această propensiune spre socio-uman denotă aceeași concepție îndreptățită, potrivit căreia un filosof, oricât de abstract, este interesat, prin chiar abstracțiile sale, și de om și istorie.

Un alt obiectiv al prezentei **Introduceri în filosofie** este acela de a pune în evidență nu numai discontinuitățile individualizatoare, ci și filiația de idei de la o concepție filosofică la alta, sau, mai larg, de la o orientare la alta, sau chiar de la o etapă de gândire la alta. Acestui obiectiv i se subordonează și faptul că, în analiza filosofiei moderne, după ce îi prezintă pe cei doi mari deschizători, Bacon și Descartes, autorul preferă o expunere pe marile orientări, în ordinea empirism, raționalism, iluminism, filosofia clasică germană, renunțând la ordinea strict cronologică a filosofilor, sau, mai exact, subsumând-o pe aceasta celei dintâi, căci, așa cum va menționa, „mai riguroasă în istoria filosofiei pare a fi ordinea ideilor (care nu este ruptă în chip absolut de cronologie)” (vol. 2, p. 175). În același scop, fiecărei concepții i se relevă, pe lângă diferențele specifice, și influențele mai tari suferite (la Hume se recunoaște „concepția lui Locke referitoare la critica ideilor înăscute” - vol. 2, p. 171; la Kant există un anumit acord cu raționalismul și unul cu empirismul - vol. 2, p. 269 etc.), sau unele deschideri spre alte orientări (celebrul fapt că Hume i-a întrerupt, pentru prima oară, lui Kant „somnul dogmatic” - vol. 2, p. 174 etc.).

În fine, convins că „cerul” ideilor filosofice se sprijină pe „pământ”, Gh. Al. Cazan nu reduce istoriologia filosofiei la „o istorie a ideilor filosofice”, ca și cum acestea ar fi emise în vid, ci urmărește și să le explice prin premisele lor de ordin spiritual sau, mai profund, practic. Autorul recurge la factorii practici, mai ales, în explicarea unor caracteristici filosofice ale unei orientări în ansamblu, sau ale unei întregi perioade, iar nu în cazul fiecărei concepții individuale, dând explicației sociologice o puternică forță persuasivă și evitând capcanele unui sociologism îngust și anemic. Bunăoară, se argumentează că „dezvoltarea culturii germane, în general, a filosofiei în special, a reprezentat compensarea față de realitatea empirică germană” (vol. 2, p. 247).

Neîndoiește, oricât de temeinică și de amplu orchestrată, o metodă de cercetare nu poate fi încununată de succes fără o îndelungată familiarizare cu domeniul investigat. Beneficiind de ambele atuuri, lucrarea profesorului Gh. Al. Cazan constituie o veritabilă **Introducere în filosofie**, care îi permite să respire în cerurile ideatice ale marilor filosofi și, oferindu-și o posibilă expunere și valorizare, te îndeamnă să reiei aventura filosofiei pe cont propriu, într-un mod personal, căci, înțelegându-i pe ceilalți, ne putem cunoaște și exprima și pe noi înșine.

La 35 de ani de la trecerea în eternitate a marelui scriitor

OPERA LUI MIHAIL SADOVEANU A RĂMAS NECLINTITĂ ÎN CONȘTIINȚA ROMÂNEASCĂ

Valeriu RÂPEANU

A fost o zi mohorâtă de toamnă. Nu se rostogoleau pe cer nori amenințatori, nici nu se prăvălise frigul. Dar nici nu răzbea soarele. Era 21 octombrie 1961, ziua când trupul fără suflare al lui Mihail Sadoveanu a pornit din rotonda Ateneului Român către locul de veci unde avea să fie așezat alături de cel cu care stătuse alături și prin valoarea demiurgică a operei lor: Mihai Eminescu.

De la Ateneul Român pe Calea Victoriei, apoi prin Piața Unirii și după aceea pe actuala Magistrală, până la Liceul Șincai și de acolo către Cimitirul Bellu, am mers jumătate din drum alături de unul din cei șase ofițeri care străjuiau afetul de tun pe care se afla corpul neînsuflețit al lui Mihail Sadoveanu și cealaltă jumătate a drumului alături de familia marelui dispărut.

Și atunci în orele în care cortegiul a străbătut inima Capitalei, am avut imaginea venerației de care era înconjurat cel care pleca pentru totdeauna dintre noi. Nechemăți, neobligați pe tot drumul către Cimitirul Bellu veniseră și așteptaseră mii, zeci de mii, sute de mii de oameni. Stătuseră de dimineață și acum când în sunetele marșului funebru cortegiul trecea toți se descopereau privind tăcuți către cel ce fusese scriitorul copilăriei, tinereții, maturității lor, către cel care de timpuriu devenise un mit, care trăia mai presus de timp și de timpuri.

Ar fi putut să fie altfel? Ne-am fi imaginat pe Mihail Sadoveanu condus către locul veșniciei sale doar de o mână de prieteni mai mult sau mai puțin apropiați? Fără îndoială nu. Dar închipuirea niciunui dintre noi nu mergea până acolo încât să prevadă mulțimile de oameni împietrite stând ceasuri în stradă ca să aducă omagiul mut și anonim celui ce reprezenta ființa românească în toată superba ei alcătuire sufletească. Nimic nu i-a împărșiat, nici chiar ploaia mărunță care a început să cadă - ca și la înmormântarea lui Eminescu - în momentul când cortegiul începea să urce dealul către Cimitirul Bellu. Am avut atunci dovada iubirii nesfârșite a oamenilor pentru Mihail Sadoveanu și a contopirii dintre scriitor și cetitor mai presus de orice incidente și accidente biografice.

Au trecut de atunci treizeci și cinci de ani și opera lui Mihail Sadoveanu a rămas neclintită în conștiința românească. Au venit generații noi care l-au citit și l-au iubit, au crescut în cultul scrisului său și au deprins curata, frumoasa limbă românească din cărțile lui. Dar au venit și alții care au pus în prim plan greșelile omului și ca să spunem lucrurilor pe nume ceea ce a făcut și ceea ce a scris el după 1944. Nimeni nu-l absolvă de faptele sale de atunci, nimeni nu-i apreciază tot ce a scris în acei ani. Din păcate - am mai spus odată - omul acesta singuratic, trăind în monumentalele lui tăceri, nu a lăsat explicația atitudinii sale, motivarea a ceea ce a așternut pe hârtie atunci și a actelor sale publice. Le-a dus cu sine în țările de dincolo de negură, iar cei care ar fi putut și ar fi trebuit să spună ceea ce Mihail Sadoveanu a făcut pentru mulți în acei ani grei, au tăcut și tac. De aceea, astăzi, orice moment aniversar al vieții sale este - și să nu ne amăgim - va fi întunecat de acea ofensivă declanșată împotriva lui de spiritele justițiar de astăzi. Nu este pentru prima oară. În anii 1937-1938 același torent de acuze se revrsa din paginile unor ziare și

Corneliu Baba: Mihail Sadoveanu, 1953.

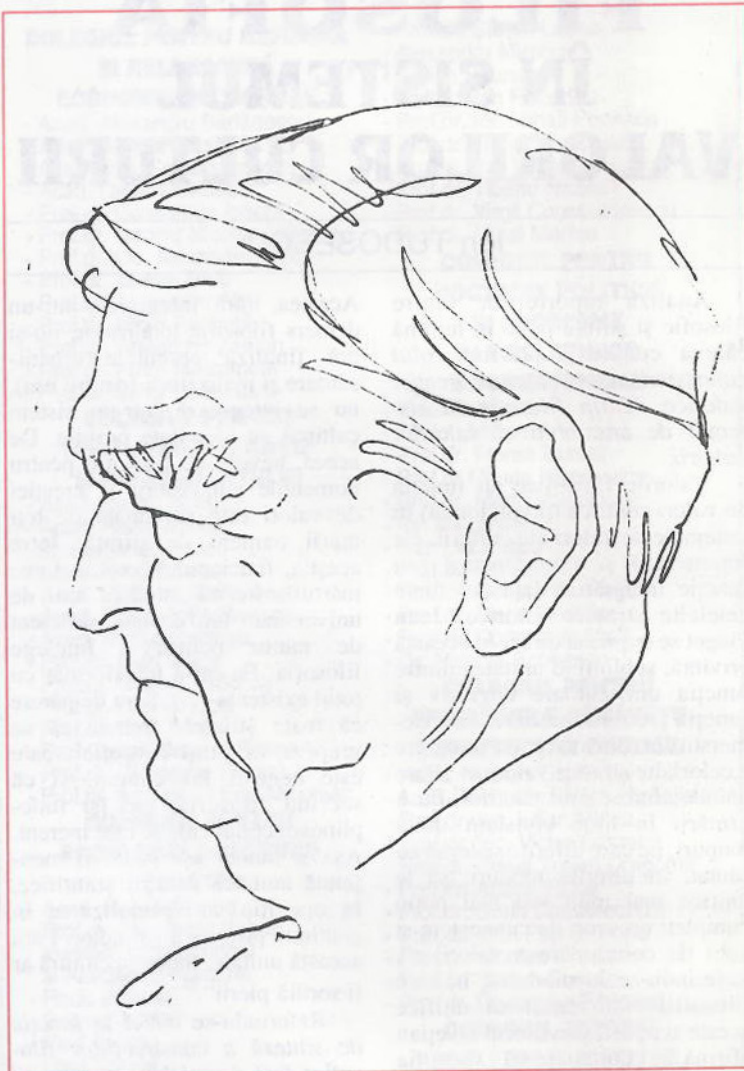
reviste românești. Iar un tânăr scriitor pe atunci Vintilă Horia vorbea de „răposatul Sadoveanu”.

Istoria nu i-a dat dreptate celui ce socotea atunci că Mihail Sadoveanu aparține trecutului. În valuri succesive cititorii și-au apropiat opera sa, așezând-o în categoria valorilor sufletești fundamentale, a bucuriilor estetice pe care trecerea timpului nu le vestește.

Mihail Sadoveanu s-a impus încă din anul debutului său editorial, anul 1904, când a tipărit patru volume. Ceea ce l-a determinat pe N. Iorga să spună că acest an va rămâne în istoria țării noastre drept „anul lui

Sadoveanu”. Prozatorul avea atunci douăzeci și patru de ani și se impunea prin masivitatea calitativă a scrisului său. Apărea într-un moment în care proza românească era ilustrată de autori de schițe, nuvele, povestiri - I. Al. Brătescu-Voinești, I.A. Bassarabescu, Emil Gârleanu, I. Agârbiceanu și alții. G. Călinescu avea să numească această direcție „micul roman-tism”. Romanul românesc după ciclul Comăneștenilor al lui Duiliu Zamfirescu și „Mara” lui Ion Slavici nu dădea semnele unei continuități și intrase din nou în eclipsă.

Și Mihail Sadoveanu și-a

urmat la început epoca, s-a integrat ei, depășind-o însă spectaculos. Încă înainte de publicarea acelor patru volume tot, N. Iorga, care pentru perioada începuturilor sadoveniene ne-a dat cele mai profunde judecăți asupra operei sale, avea să facă distincția între Mihail Sadoveanu și colegii săi de generație. În articolul **Povestitorii de ieri și cei de astăzi. Nuvelistii și scriitorii de schițe**, apărut în revista „Semănătorul”, N. Iorga spunea răspicat: „Mai puternic decât toți cei mai tineri prin belșugul producției sale fără prapă și fără zăbavă, liniștită și sigură, prin mlădiea care îi îngăduie să înfățișeze viața sub toate aspectele ei, de multe ori în aceeași mică schiță sau scurtă nuvelă, e Mihail Sadoveanu care, din cei douăzeci de ani abia trecuți ai săi, poate vedea o strălucită carieră înaintea sa. El are, în afară de această energie creatoare, care clădește, jucându-se, însușiri care lipsesc celorlalți povestitori, tovarășii săi”. Aceste însușiri erau, pentru N. Iorga, în primul rând: dragostea de natură care „nu se cheltuiește în descrieri izolate, ci leagă viața omenească, bucuria și fapta ei, în fiecare clipă, de clipa înconjurătoare din marea viață a lucrurilor”; cea de a doua caracteristică a operei tânărului Mihail Sadoveanu relevată de N. Iorga era faptul că „el e stăpân pe lumile fantasticului” și faptul că „are simțul trecutului”.

De atunci, timp de cincizeci de ani, opera lui Mihail Sadoveanu s-a îmbogățit, s-a desăvârșit, s-a împlinit cu opere care au marcat un drum ascendent și o capacitate de a cuprinde în paginile ei totalitatea sentimentelor, trăirilor umane, a speranțelor și prăbușirilor, a căutărilor și împlinirilor sufletului omenească.

Pentru că Mihail Sadoveanu este scriitorul român care a dovedit în proza sa o extraordinară capacitate de a surprinde sufletul omenească în toate înfrunzările sale.

Nimic din ceea ce este omenească nu-i este străin, de la duioșia copilăriei până la neînfricarea luptătorului, de la

destrămarea sufletească până la deslănțuirea telurică, de la melancolia sfâșietoare până la dârzenia ce nu cunoaște frică. Putem vorbi de un adevărat univers psihologic, unic în literatura română, întruchipat într-o varietate de personaje, cele mai multe cu valoare exponențială.

Și aici trebuie să relevăm o altă trăsătură a operei sale: faptul că cele mai multe din personajele lui au căpătat valori de efigie, fiind caracteristice nu numai pentru vremea și mediul lor, ci pentru un anume mod de a înțelege esența vieții. Puțini prozatori au avut, cum a avut Mihail Sadoveanu, darul de a porni de la faptul cel mai concret, cel mai banal chiar și de a-i conferi valoare definitorie pentru o stare de spirit, pentru un mediu social, pentru o țară, pentru un mod de a înțelege și trăi viața. După cum puțini scriitori au avut darul de a vedea lumea din jur, lumea copilăriei și a vieții sale de fiecare zi și de a reînvia trecutul cu o artă ieșită din comun care unește plasticitatea evocării cu profunzimea structurării portretelor.

Și iarăși puțini scriitori au avut capacitatea de a înfățișa natura în toate metamorfozele ei, pe care Mihail Sadoveanu le-a trăit cufundându-se în fiecare clipă a vieții sale în tainele ei și de a o proiecta în lumile fantasticului. E o „trecere” care se împlinește firesc, fără nici o crispă, fără să bănuim, între văzut și nevăzut, între ceea ce este și ce poate fi, între tărâmurile ce ne sunt cunoscute și cele de dincolo de neguri.

Toate acestea topte într-o aleasă, mlădioasă, expresivă limbă românească, limbă care nu are nimic artificial, limbă de o frumusețe neistovită în toate articulațiile ei.

Sunt numai câteva gânduri acum când au trecut treizeci și cinci de ani de când Mihail Sadoveanu a încheiat o viață care n-a fost ferită de furtunile vremurilor, dar în care a scris o operă nemuritoare, referință istorică nepieritoare, valoare psihologică și estetică absolută.

MIHAIL SADOVEANU

Mărturisire

Am obiceiul să distrug scrisorile, ciornele și notele, ca să nu fie bătaie de cap mai târziu pentru oamenii curioși. Dintr-o discreție firească, n-am comunicat publicului despre predecesorii mei decât extrem de puțin. N-am alimentat notele biografice din cărți, de aceea cele mai multe sunt vagi ori cuprind neexactități. M-am gândit că unele lămuriri poate tot ar fi necesare acum, ca să se vadă de ce viața mea a fost așa de puțin orășanească și așa lipsită de orice viclenie.

E bine, poate, să se știe și altele. Că bunicul meu după tată, Mihail Sadoveanu, a trăit la începutul vieții lui în Oltenia, în Gorj, unde și acum știu că am neamuri, pe care nu le cunosc. Bunica mea, soția acestui Mihail Sadoveanu, era moșneancă de la Locusteni, județul Dolj, și se chema de acasă Sterica Bîzoianu. Acești doi boiernași au părăsit țara Oltului în vremea zaverei (1821), după cum arată diata bunicii mele, și s-au statornicit la Iași. Tatăl meu s-a născut în capitala Moldovei la 1834 și a trăit un timp, ca avocat, la Pașcani, unde am văzut eu lumina lumii. Părinții mamei mele au fost țărani din valea Moldovei (Verșeni), urmași de răzeși despoiați de ocină. Mama mea, Profira Ursache, țărăncă în toată structura ei sufletească, a murit foarte tânără, nici n-avea treizeci și cinci de ani.

Tatăl meu, avocatul Alexandru Sadoveanu, era fiul veacului său, indiferent față de religie. Așa de indiferent încât, fiind prieten cu preotul catolic de la gara Pașcani, a găsit de cuviință să mă boteze după rânduiala romană. Nașii mei au fost Vicente și Carolina Savicki. Dar mama mea rămăsese fiica neamului său, și, având visuri mahnite și amenințătoare, m-a furat de acasă împreună cu bunica Anghelina și amândouă m-au dus la țară, unde m-au botezat ortodox în biserica răzeșilor de la Mitești, preot fiind părintele Ciotică (cel din

„Șoimii“, din vremea lui Petrea-vodă Șchiopul) și nănaș Toader Cicea (cel din «Rătăcirea lui cuconu Toderăș»). Deci am fost de la început un creștin binecuvântat cu îndoite botez și ținut în brațe de oameni ai vremii și de oameni din trecut. Copilăria mi-am petrecut-o fie în acea bizară aglomerație de multe neamuri ce se numește Pașcani, fie la bătrânii mei de pe malul Moldovei. Fiind pământean drept din neam în neam, am urmat legea inimii răzeșilor și moșnenilor noștri și n-am cunoscut ura, ci numai dragostea în formele ei multiple, fie pentru semenul meu, fie pentru trecut, fie pentru datină, fie pentru acest pământ pentru care au suferit și au luptat generațiile anterioare.

De aceea au sunat în mine așa de adânc și cu atâta dulceață cântecele bătrânești, umplându-mă de farmecul trecutului. De aceea am avut viziunea acestui trecut, până la a-l confunda cu prezentul. De aceea, când împrejurările m-au adus în București în 1904, odată cu debutul meu, n-am avut liniște

până ce nu m-am întors iarăși la baștina mea, ceea ce s-a și întâmplat în 1906. Am trăit treizeci de ani după aceea în marginea orașelor, fie la Folticeni, fie la Iași, în strânsă legătură cu peisajul autohton și cu poporul. Răposatul Spiru Haret, la 1907, mi-a încredințat misiunea să organizez cercurile culturale ale învățătorilor, care se dezvoltau în importante adunări satești. Am văzut cu acest prilej o parte din țară. Ca vânător, pescar, prisăcar și pomicultor, am rămas tot în rânduiala rurală. Am cunoscut și părțile ardelenene: m-a interesat pretutindeni omul cel vechi al pământului. L-am găsit pretutindeni unitar; în cântece și datini, în aspirații, în bunătatea-i înțeleaptă; țărânul de departe rămânea frate cu cel pe care l-am văzut întâi la apa Moldovei.

Pretutindeni și totdeauna am avut prilej de bucurie să mă regăsesc pe mine însumi în acest suflet colectiv de bunătate, prietenie și dragoste de „altceva“, mai presus decât țărâna din care suntem alcătuiți.

Timp de cincizeci de ani, creația lui Mihail Sadoveanu s-a îmbogățit, s-a desăvârșit, s-a împlinit cu opere care au marcat un drum ascendent și o capacitate de a cuprinde în paginile ei totalitatea sentimentelor, trăirilor umane, a speranțelor și prăbușirilor, a căutărilor și împlinirilor sufletului omenesc.

Bucuria și mângâierea acestui popor au fost un cântec și o legendă în curgerea atâtor veacuri triste. Bucuria mea a fost

să le găsec.

Durerea lui, pe care am constatat-o oriunde în zeci de ani, e acest pământ de care e legat printr-o robie a muncii de milenii.

În această parte bogată a lumii, „pământul cu îndestulare“ a fost aspirația lui socială, și cine cunoaște istoria acestei chestii în ultimul secol știe cât de aspru și de nedrept a fost tratat muncitorul de pământ. Arta și datina rămân o podoabă a sufletului lui valabilă totdeauna, deci și în acest veac, pe când starea lui materială nu se mai acordă cu timpul. Necesitățile de stat cer alt tratament al acestui nobil material. Cum spune el singur în baladă:

**„Ridică-te, negur'ăi
De pe culme, de pe văi,
De pe pana stuhului,
De pe coama murgului,
Să se vadă soarele
Luminând popoarele!“**

În acea zi din toamna anului 1961, sute de mii de bucureșteni au condus trupul fără suflare al lui MIHAIL SADOVEANU către locul de veci unde avea să fie așezat alături de cel cu care stătuse alături prin valoarea demiurgică a operei: MIHAIL EMINESCU.

Educație prin cultură, cultură prin educație

(Continuare din pag. 1)

La noi în țară, însă, o bună parte dintre cooperative au fost **distruse**, ceea ce este cu totul altceva. S-au luat până și țiglele de pe acoperișurile clădirilor fermelor, plăcile de beton, pompele și armăturile instalațiilor de irigație etc... Țăranul a văzut în aceste clădiri și instalații ceva ce i s-a impus, fără voia lui, și numai atât. N-a văzut că toate acestea erau rodul muncii lui, al eforturilor acestui popor. Oare nu este aceasta o dovadă clară de lipsă de educație, de nivel cultural scăzut?

O altă problemă care a apărut a fost aceea a copiilor străzii, consecința unui număr tot mai mare de familii destrămate, precum și de familii în care certurile, uneori violente, între soți nu pot contribui în nici un fel la educația copiilor, ba, dimpotrivă, le pot crea traume psihice. Sunt numeroase cazuri în care apare o ruptură între părinți și copii. Îmi amintesc că la un interviu luat unui copil al străzii și difuzat pe programul național de televiziune, acesta, fiind întrebat de ce nu se mai duce la școală, a răspuns candid: „Dacă știu să citească și să scrie, ce să mai caut la școală?” Oare nu este și aceasta o dovadă de lipsă de educație, de nivel cultural scăzut?

Biserica, dobândind după decembrie 1989 libertatea reală, nu numai cea scrisă undeva în Constituție, era chemată ca, alături de familie și de școală, să contribuie la educație. Se pare însă că tineretul a luat din religie doar elementele exterioare, rituale. Se poartă la gât cruciulițe, mai mari sau mai mici, confecționate din metale prețioase, se participă la slujbe religioase, mai ales la marile sărbători religioase, ori la sfințirea unei troițe sau a unei plăci comemorative etc... Învățătura religioasă și, îndeosebi, morala religioasă n-au pătruns însă decât într-o mică măsură în profunzimile sufletului ale tineretului nostru.

Teatrul și cinematograful, ca și televiziunea ar trebui să fie factori importanți în ridicarea nivelului cultural. Academicianul Ștefan Milcu ne spunea că, dorind să-și perfecționeze dicțiunea, se ducea la teatru să-l asculte declamând pe George Vraca și pe alți mari artiști din anii '30-'40. Or, azi, în numele așa-zisului teatru modern, tineretul care frecventează sălile de spectacol ascultă un jargon de mahala, presărat nu rareori cu expresii obscene. Să nu mai vorbim de filmele sexi, sau de cele cu crime, violuri, spargeri etc., toate acestea în numele proverbului latin: „Naturalia non sunt turpia” (Lucrurile naturale nu sunt de rușine) greșit înțeles.

Mai gravă este transformarea **banului** în ideal suprem al vieții, care determină tineretul să se îndrepte spre acele îndeletniciri, în care se câștigă cât mai mult, cu muncă cât mai puțină și să fugă de profesiunile productive. Or, nu se poate vorbi de o economie de piață, decât dacă există și cerere și ofertă. O economie de piață așa cum este în prezent cea din țara noastră, cu o cerere foarte mare și cu o ofertă foarte redusă, conduce la speculă, la inflație și la alte disfuncțiuni ale societății

noastre. Or, oferta este efectul muncii productive, al aceleia care face să crească venitul național. Firește, nu trăim ca să producem, ci producem ca să trăim, dar este necesar în primul rând să producem.

Doresc să nu fiu greșit înțeles. Nu sunt împotriva celor ce se îmbogățesc, dacă îmbogățirea este rezultatul muncii cinstită și al inteligenței și dacă se face cu respectarea legilor țării. Sunt împotriva celor ce se îmbogățesc prin speculă, prin fraudă, prin corupție și prin alte mijloace necinstite. Consider chiar că trebuie să renunțăm la imaginile forțate pe care le găsim în unele basme populare, și nu numai acolo, în care bogații sunt întotdeauna păcătoși, iar săracii sunt virtuși. Părerea mea este că sărăcia, ca și excesul de bani sau de bunuri materiale pot fi deopotrivă generatoare de fărădelegi.

În încheiere, doresc să amintesc o maximă a academicianului Ștefan Țițeica: „Nu există educație, există numai exemplu”. Aparent paradoxală, această maximă conține un sâmbure de adevăr: dacă în familie părinții nu au o comportare civilizată, dacă nu vorbesc frumos, dacă nu se poartă așa cum pretind ei copiilor lor să se poarte, dacă la școală învățătorul sau profesorii nu sunt bine pregătiți din punct de vedere profesional și nu au un comportament moral, dacă slujitorii bisericii, în viața lor particulară, nu au o comportare conformă cu ceea ce propovăduiesc, atunci copiii, respectiv elevii, studenții sau enoriașii nu vor crede în ceea ce li se spune și efectul educativ va fi practic nul.

Desigur, nu trebuie înțeles de aici că un tânăr trebuie să se limiteze la a asculta sfaturile părinților, ale profesorilor, preoților, bătrânilor și la a le aplica. Fiecare generație are dreptul la o experiență proprie. Important este ca experiența proprie să confirme educația pe care a primit-o și aceasta se realizează numai dacă educația este făcută în spiritul adevărului, al binelui și al frumosului.

Albert Einstein scria undeva că religia omului de știință este religia cosmică, în sensul că omul de știință crede că în natură există legi fizice, pentru că, dacă n-ar crede, nu le-ar căuta. Fără îndoială că în natură există și legi morale. Ele acționează mult mai încet decât cele fizice. Ele se află în însăși ființa umană. Au spus-o scriitorii în capodoperele lor, în care, până la urmă, binele învinge răul, adevărul învinge minciuna și frumosul învinge uratul. Educația, după părerea mea, are tocmai rolul de a arăta că în fiecare dintre noi există aceste legi, că aceste legi sunt obiective și nu pot fi încălcate, așa cum nu pot fi încălcate legile fizice.

Să sperăm că societatea noastră va fabrica în curând anticorpii ce ne vor vindeca de această boală care durează de atâta vreme și care poartă numele de tranziție. Sunt convins că acești anticorpi nu pot fi alții decât **educația și cultura**.

Profesori

și

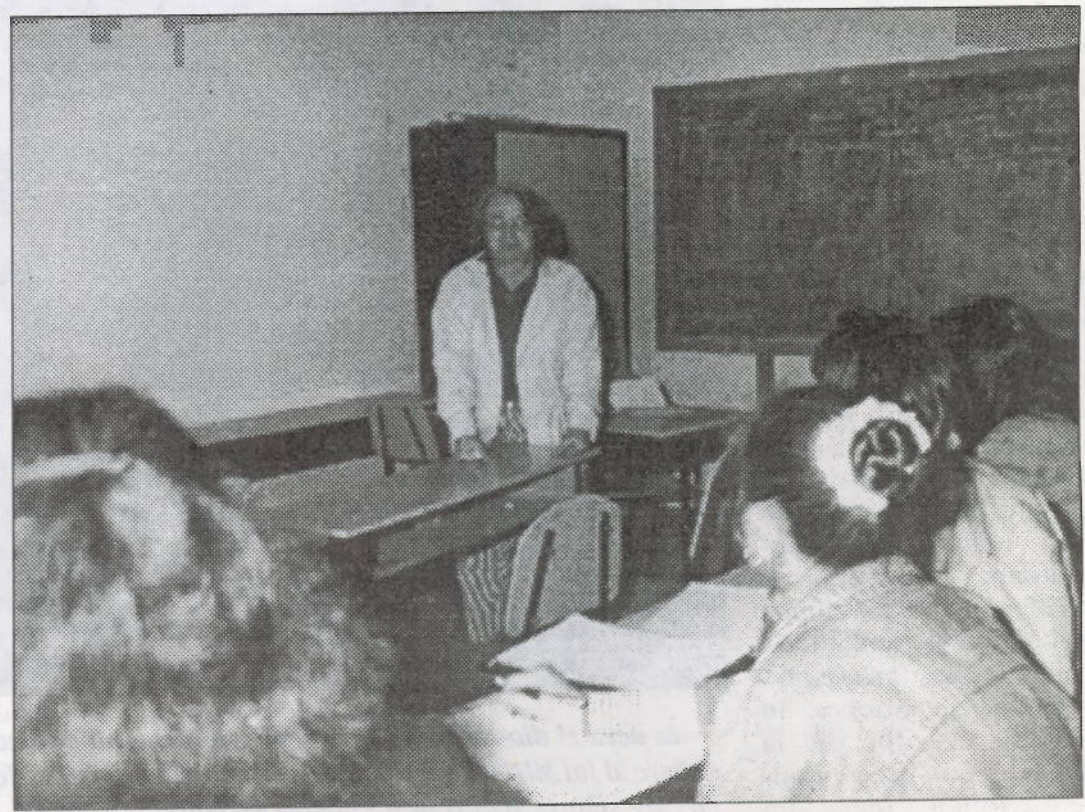
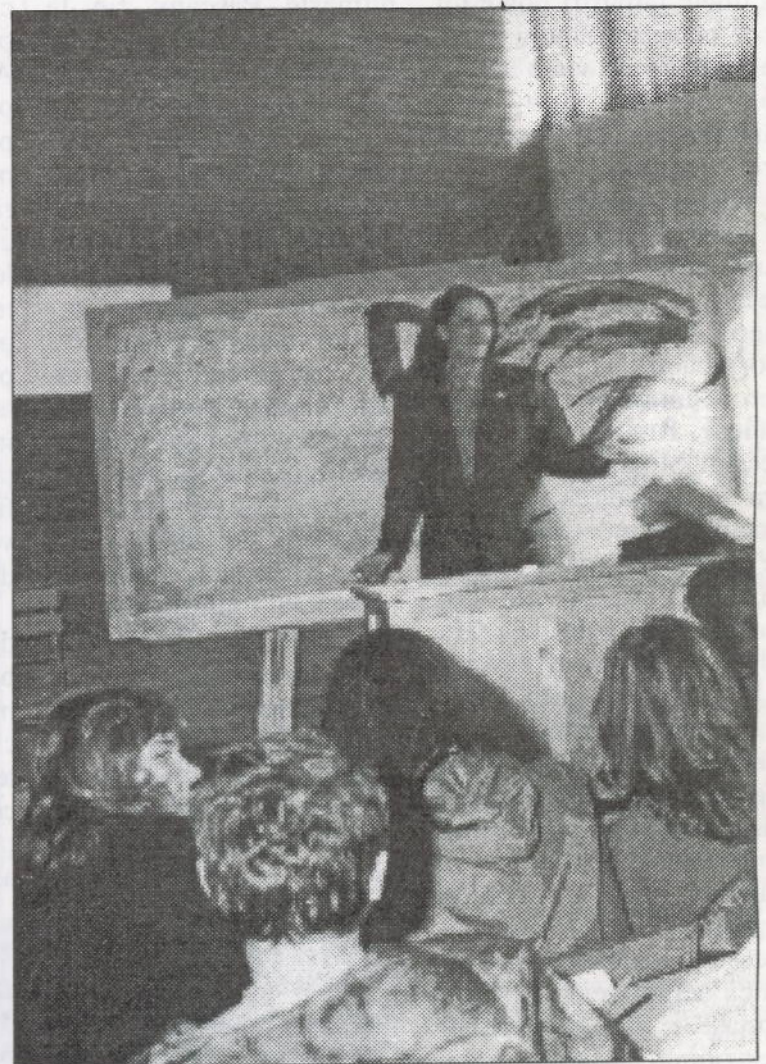
studenți

la

Universitatea

„Spiru

Haret”

Argumente ale calității la Universitatea „Spiru Haret”

PRINCIPIUL COORDONATOR ESTE AUTOPERFECTIONAREA NECONTENITĂ

Tradiția definește modernizarea

Nemulțumeau, mai cu seamă, un anumit izolaționism, lipsa de corelații între discipline și un ideal al sintezei spirituale frecvent afirmat, dar rarori atins. Nu numai între facultățile aceleiași universități, dar și între catedre și chiar între specializările aceluiași nucleu se ridicau, parcă, niște ziduri tot mai greu de trecut. În al doilea rând, tehnica de vârf în plină afirmare și care, prin nouitatea, chiar prin caracterul ei de „modă”, exercită o anumită atracție asupra tineretului, răsfrângea suspiciuni asupra acelor domenii ale cunoașterii care foloseau calculatorul prea puțin sau chiar deloc. În al treilea rând, nemulțumea încorsetarea programului studențesc cotidian. Tineretul unei epoci având obsesia posibilității de a alege solicită intens dreptul la opțiune în cadrul unor discipline corelative și al unor examene care să îngăduie introducerea preferințelor individuale de studiu în formula pregătirii universitare de ansamblu. Fapt este că învățământul umanist occidental nu s-a putut redresa decât venind în întâmpinarea tuturor acestor solicitări.

Interesantă, din această perspectivă, este și evoluția învățământului universitar românesc. Aici, tocmai caracterul mai înecăcit al acesteia a venit în sprijinul unor corelații și al mult doritei sinteze care i-au conservat un caracter de organicitate mai apropiat de structura tradițională a universității europene. Astfel încât, ceea ce școala superioară românească a pierdut, prin anii '80, de pe urma contactului ei tot mai sporadic cu cercetările și tehnologiile universitare de ultimă oră, a câștigat, în schimb, prin aderența ei neîntreruptă la o tradiție sănătoasă, cu puternice filioane în gândirea interbelică, atunci când caracterul de model al profesorului, corelațiile interdisciplinare și alte asemenea însușiri se manifestau în mod natural, sincer, și fără emfaza zgomotoasă de mai târziu. Nu fac elogiul acestui conservatorism, accesului întârziat la „spiritul timpului”, ci remarc doar că, uneori, un necaz poate avea pentru viitor și un reflex pozitiv, prin preîntâmpinarea riscurilor pe care le include orice inovație. În fond, tocmai această temelie naturală, cu comuniunea ei favorabilă demersurilor interdisciplinare, cu un firesc mai apropiat de ceea ce i se cere astăzi dialogului profesor-student și cu acea disponibilitate, specifică universitară, pentru valoarea consacrată, ca și pentru partea ideală a fenomenului studiat toate acestea determină ca astăzi învățământul universitar românesc să se alinieze standar-

Cu mai mulți ani în urmă, învățământul superior cu profil umanist din întreaga Europă trecea printr-o criză de creștere, dar totuși criză, al cărei principal reflex era reticența din partea celor mai mulți tineri de a-l urma. Din cauza tulburărilor universitare care au precedat-o în Occident, respectiva criză a fost pusă cu precădere pe seama unor neajunsuri birocratice, unui sistem organizatoric static, prea puțin flexibil, asadar, în vădită contradicție cu specificul activității universitare. Abia cu ajutorul unor ample anchete sociologice s-a văzut că inaderența tinerelor generații la învățământul umanist avea la bază inclusiv anume deficiențe de viziune, de conținut al procesului universitar și care derivau dintr-o strategie anacronică.

delor celor mai moderne fără dificultăți și fără a-și pierde configurația specifică.

Ierarhia valorică a priorităților

Așa se explică faptul că noile noastre structuri universitare, constituite în condițiile specifice etapei de după anul 1989, au evoluat diferit, în raport cu aderența sau inaderența principiilor lor de organizare la realitatea românească, la valorile consacrate ale acesteia. Facultăți nou apărute, beneficiind de masive ajutoare occidentale, logistice, financiare, cu transferuri de tehnologie modernă, cu burse de specializare în străinătate și alte asemenea n-au dus la rezultatele scontate din cauza unui corp universitar mai puțin adecvat. În vreme ce inițiative mai firave ca suport material s-au afirmat valoric prin „simpla” lor opțiune față de calitatea corpului profesoral și selectarea valorică a studenților. Paradoxul este doar aparent. Pentru că, în realitate, tocmai această viziune „tradițională”, cu accentul pus pe calitatea corpului profesoral și a studenților, tocmai ea condiționează utilizarea superioară a celorlalte componente, între care conținutul planurilor și programelor universitare, accesul la informația și tehnologia modernă ș.c.l.

Facultatea de Limba și Literatura Română a Universității „Spiru Haret” face parte din categoria celor care au debutat, în anul 1991, sub semnul opțiunii pentru calitatea profesorilor și studenților. Acesta a fost principiul de coordonare a întregii sale evoluții. Așa se face că, deși și-a întrerupt provizoriu cursurile în anul 1995-1996, ca urmare a faptului că nu a primit din partea CNEAA autorizația de funcționare provizorie, facultatea și-a continuat procesul lăuntric de perfecționare. „Auto-perfecționarea necontenită

definește cel dintâi principiu coordonator al nostru” - ne spunea dl. conf. univ. dr. Florin Popescu, decanul Facultății. Și-ntr-adevăr, astăzi ea îndeplinește cu brio prevederile esențiale ale Legii 88/1993. De pildă, în vreme ce legea amintită cere ca minimum 70 la sută dintre cadrele didactice universitare, încadrate pe posturi, să fie titularizate în învățământul superior de stat, iar din totalul corpului profesoral, 30 la sută să aibă calitatea de profesor și conferențiar, Facultatea de Limba și Literatura Română de la Universitatea „Spiru Haret” satisface aceste standarde în proporție de 100 la sută și, respectiv, 57,68 la sută. Este o realitate valorică ce nu se întâlnește frecvent nici chiar în cazul unor unități universitare cu tradiție.

Și o dată dobândit acest atu strategic, cursul modernizării celorlalte componente universitare rămâne deschis. Între acestea se cuvin amintite, ca realizări de prestigiu - veritabile unicate universitare prin calitatea dotării tehnice, dar și prin modernitatea concepției lor de funcționare - laboratoarele multimedia, de informatică și de psihologie experimentală. Laboratorul multimedia, bunăoară, posedă douăzeci de calculatoare cu ajutorul cărora fiecare student are posibilitatea să asculte texte lecturate în limbi străine (facultatea specializează în limba și literatura română, precum și într-una din limbile engleză, franceză sau rusă), să le transcrie și să-și înregistreze lectura propriului text spre a-l compara cu originalul și a-l corecta din mers, inclusiv prin utilizarea curentă a gramaticilor și dictionarelor. Procesul de însușire a limbilor străine câștigă astfel în rapiditate, dar și în acuratețe și în substanță culturală. Alte 30 de calculatoare ultramoderne se află la dispoziția studenților în Laboratorul de informatică, prelucrarea datelor și statistică socială, în care principiile activității interdisciplinare sunt utilizate curent,

iar studenții care-și propun să predea, după absolvire, în învățământ, au la îndemână Laboratorul de psihologie experimentală. Iar accentul pus pe calitate se răsfrânge benefic și asupra altor componente din activitatea Facultății de Limba și Literatura Română. Aici, fiecare titular își elaborează cursul, care, după analiza de rigoare în catedră și în consiliul profesoral, vede lumina tiparului și cunoaște o largă difuzare, inclusiv prin librăria Universității „Spiru Haret”.

Întâiul aliat: conștiința de sine

Vocația calității și-a pus de la început pecetea asupra Facultății de Limba și Literatura Română de la Universitatea „Spiru Haret” și totuși, așa după cum aminteam, ea și-a întrerupt provizoriu cursurile în anul 1995-1996 ca urmare a faptului că nu a primit din partea CNEAA autorizația de funcționare. N-a primit-o nu pentru că nu întrunea condițiile cerute de lege, ci din cauza faptului că CNEAA a decis fără să efectueze analiza legală a facultății la fața locului. De aceea, prin sentință judecătorească, respectiva decizie a fost în cele din urmă anulată, iar CNEAA obligat să facă vizita prevăzută de lege. Vizită efectuată în toamna acestui an, cu prilejul căreia comisia de specialitate a înscris în fișa întocmită la fața locului concluzii net favorabile. Dar poate că măsura cea mai dreaptă a valorii acestei facultăți se regăsește în conștiința tineretului. Cu ocazia recentului

concurs de admitere în facultate am stat de vorbă cu mai mulți candidați, chiar la ieșirea din sălile de examinare, am discutat în acele momente fierbinți de concentrare interioară, când vorbele redau întocmai gândurile. Mulți candidați și candidate veneau aici din provincie (Ploiești, Brăila, Onești și chiar mai de departe), atrași de prestigiul Universității „Spiru Haret”, de calitățile procesului de învățământ universitar desfășurat aici, dintre care cele mai apreciate era accentul pus pe opțiunea studenților, conlucrarea dintre catedre și discipline, pe inițierea în activitatea de cercetare științifică, pe viziunea de ansamblu coerent și de sinteză care încununează studiile universitare la „Spiru Haret”. Adică, tocmai pe însușirile reclamate, deopotrivă, de profesorii și studenții de pretutindeni, pentru regenerarea învățământului universitar umanist. Este, poate, cea mai emoționantă confirmare a personalității Facultății de Limba și Literatura Română de la Universitatea „Spiru Haret”, și, dacă mi se îngăduie, recunoașterea implicită a rolului pe care revista „OPINIA NAȚIONALĂ” îl are în difuzarea acestor valori. Pentru că, după mărturisirea intelocurilor mei, opțiunea lor pentru „Spiru Haret” s-a făcut și prin consultarea „OPINIEI NAȚIONALE”, în paginile căreia au fost reflectate multe dintre atributele valorice ale acestei prestigioase universități românești.

Mihai IORDĂNESCU

La Universitatea „SPIRU HARET”

STAREA NAȚIUNII 1918-1996

**Concluzii și opțiuni
pentru România de mâine, pentru
viitorul poporului român**

ARC PESTE UN SECOL

Dr. Maria COBIANU - BĂCANU,
Institutul de Sociologie al Academiei

După 7 ani de căutări, îndoieli, speranțe și deznădejdi privind corectă și dreaptă interpretare a propriei istorii trăite până în 1989, privind drumul cu suișuri și coborâșuri parcurs de la 22 decembrie 1989 și până în 1996 și, mai ales, traiectoria pe care trebuie să ne înscriem la începutul de mileniu spre mai binele poporului român, apare o lucrare-document, o lucrare-sinteză, rod al asimilării și interpretării creatoare a tuturor perspectivelor teoretice și practice, politice, economice și social-culturale ce s-au afirmat cu privire la confuzia și derutanta perioadă de tranziție și sensul proceselor complexe și contradictorii pe care ea le-a declanșat.

Concepută ca o chintesență a întregii evoluții a României moderne până în zilele noastre, lucrarea dobândește trăsături de excepție prin trei elemente:

1) Analiza pertinent științifică, de o rigoare fără reproș, care anihilează toate „miturile” despre România interbelică, „Grănarul Europei”, anul 1938, anul de vârf al dezvoltării României, „etalonul sau idealul” perioadei de tranziție - pentru unele cercuri politice, București - „Micul Paris” și alte asemenea aprecieri vehiculate în perioada postdecembristă în special de forțele politice interesate într-o „restaurație” a situației interbelice care nici pe departe nu poate constitui un „model” demn de reprodus la o jumătate de secol mai târziu, dacă avem în vedere INTERESUL NAȚIONAL.

2) Apelul la constituirea Alianței Naționale pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român, la care pot să adere toate personalitățile culturale, științifice, segmentele sociale, structurile organizate din viața societății românești, ca și persoanele particulare în vederea creării unui organism național unitar care să participe la istorica lucrare de redresare a țării și propulsare a ei în rândul țărilor dezvoltate.

3) Elaborarea unui Program-cadru de Unitate Națională cu obiective, direcții și opțiuni care răspund aspirațiilor fundamentale sau viselor neînvins ale românilor de a trăi prosper, în spiritul justiției sociale, în deplină înțelegere cu vecinii și, în același timp, de a se „racorda” la lume și la imperatiile ei.

Scrutând cu obiectivitate și onestitate profesională trecutul, fără nici o tentă de partizanat politic sau ideologic, descifrând starea actuală a națiunii, caracterizată prin amplitudinea fenomenelor și proceselor contradictorii - efect al unor forțe sociale cu interese opuse, autorul stăruie asupra viitorului poporului român, oferind o strategie demnă de istoria și capacitatea sa creatoare pe care speră s-o realizeze prin contribuția sinergică a tuturor forțelor conștiente ale națiunii.

Lucrarea este de o așa stringentă actualitate încât ar trebui să se găsească pe masa fiecărui cercetător, fiecărui intelectual, fiecărui român interesat de destinul țării și în mod deosebit în mâinile parlamentarilor, guvernanților, decidenților

de ieri, de azi și de mâine care au condus, conduc sau vor conduce destinul poporului român ca motiv de reflecție și cadru de acțiune.

Stilul tranșant de analiză a etapelor succesive parcurse de România de la formarea Statului Național Unitar din 1918 până în 1996 conferă claritate și certitudine ipotezelor de acțiune posibile.

Evitând să facă vreun compromis neonorat cu istoria, tratând fiecare perioadă istorică obiectiv, cu luminile și umbrele ei, lucrarea are un profund caracter valorificator, deoarece nimic din ceea ce au realizat pozitiv poporul român și reprezentanții săi în politica internă și externă, într-o perioadă istorică

Ecoul unui studiu fundamental, de larg interes

sau alta, n-a fost eludat. După cum nici scăderile, regresii economice, erorile politice și culturale nu au fost omise.

Multitudinea de date statistice utilizate pentru a ne compara cu noi înșine în diferitele momente ale evoluției istorice sau cu cei din jur într-o proiecție internațională dau soliditate și credibilitate concluziilor. Lecturând numai datele statistice privind dezvoltarea economică de la sfârșitul anului 1989 în comparație cu 1938 sau cu 1994, îți dai seama cât de falsă a fost afirmația că industria românească este „un morman de fiare vechi”, afirmație „etică” care a și condus ulterior la atitudinile corespunzătoare, soldate cu degradarea și distrugerea industriei naționale în virtutea etichetei puse.

Luptând cu denaturările, cu idealizările și stereotipiile devenite folclor în aprecierile postdecembriste, lucrarea oferă cu fiecare ocazie noi și noi date pentru o corectă informare privind nivelul real de dezvoltare economică și socială a țării în diferite perioade și în raport cu celelalte țări ale lumii.

Perioada dezvoltării economice socialiste, 1945-1989, primește o echilibrată și caleidoscopică interpretare, autorul relevând fără rezerve evoluțiile pozitive, dar și cele negative legate de hipercentralizare, autoritatea împinsă până la dictatură a statului, de criza de sistem în agricultură, industrie. Cu toate aceste contradicții, sunt respinse ferm politicile postdecembriste de distrugere a marilor exploatații agricole cooperatiste care puteau fi „așezate pe baza proprietății private și a principiilor democratice ale cooperăției” și de prăbușire a producției industriale care au făcut ca economia să intre într-un pronunțat declin în perioada de tranziție.

De-a lungul întregii expunerii, lucrarea pledează pentru utilizarea referendului ca expresie a democrației directe, participative a maselor, a națiunii care ar trebui să fie consultate ori de câte ori este necesar în problemele de importanță vitală cum ar fi direcția de evoluție,

tipul de societate în care vor trăi oamenii, privatizarea sau integrarea în structurile europene și euro-atlantice.

Meritul incontestabil al întregii lucrări constă în promovarea consecventă și responsabilă a interesului național din perspectiva căruia sunt analizate și evaluate politica economică, socială, relațiile internaționale.

Polarizarea societății în săraci și bogați, pauperizarea majorității covârșitoare a populației, scăderea drastică a nivelului de trai și a calității vieții, subutilizarea cronică a forței de muncă, degradarea continuă a mijloacelor fixe, lipsa de protecție socială, transformarea țării în piață de desfacere pentru produsele străine - sunt tot atâtea fenomene și procese care afectează interesul național. La acestea se adaugă proasta gestionare a bunului public, risipirea iresponsabilă a rezervelor valutare ale țării, corupția, infracționalitatea economică cu efecte negative în redresarea economică a țării și în dezvoltarea ei la nivelul exigențelor europene.

În aceeași ordine de idei, lucrarea propune o atitudine echilibrată față de toate formele de proprietate: privată, publică, de grup sau mixtă la fel de legitime într-o democrație economică pluralistă; pledează pentru un model românesc de dezvoltare, ținând seama de condițiile concret-istorice din România și de evoluția economică internațională, ca și pentru extinderea relațiilor economice dincolo de Uniunea Europeană, cu toate statele lumii.

Subliniind rolul fundamental al autorității de stat în perioada de tranziție, lucrarea arată că în calitate de gestionar al proprietății publice, statul trebuie să evite atât hipercentralismul, cât și anarhia.

Informații bogate și interpretări nuanțate de o remarcabilă etică profesională, științifică aduce capitolul „ROMÂNIA în context european și internațional” în care sunt puse în evidență contribuțiile României la soluționarea problemelor conflictuale ale lumii, ca și erorile săvârșite de regimul totalitar de la București. Datorită căror și-a grăbit sfârșitul.

În concluzie, suntem în fața unei lucrări arc peste un secol de înaltă ținută științifică și probitate profesională care poate constitui un model de abordare a complexității perioadei contemporane pentru toți cercetătorii vieții sociale, iar Programul de Unitate Națională poate fi adoptat cu sorți de reușită de către orice partid, guvern sau parlament - ca sinteză a cercetării științifice ce se orientează univoc spre interesul național.

Alianța Națională pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român, al cărei scop este unirea tuturor forțelor creatoare, a energiilor umane pentru realizarea susținută, constantă a Programului propus s-a constituit. Ea își așteaptă în continuare membrii „animați de dorința și voința slujirii cu credință a interesului național”.

Pentru că nu consider misiune mai nobilă decât aceea de a servi țara și poporul cu întreg potențialul cultural, profesional, moral de care dispui, m-aș simți onorată să fiu primită în această aleasă și distinsă Alianță pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român.

Primiți aprecierea noastră

Domnului președinte
al Fundației
„România de Mâine”,
prof. doctor
Aurelian BONDREA

Avem plăcerea de a vă anunța că am primit studiul **Starea Națiunii 1918-1996**, ce stă la baza inițiativei Fundației „România de Mâine”.

Suntem onorați că primim cu regularitate și revista săptămânală „Opinia națională”, pe care o conduceți, bucurându-ne că, în cadrul colegiilor revistei, sunt personalități prestigioase, reprezentative din domeniile economiei, științei și învățământului, sănătății, culturii și artei, dreptului și alte domenii tot atât de importante pentru redresarea situației noastre naționale.

La sugestia d-voastră, ne îngăduim a vă trimite părerea noastră, care coincide și cu a altor colegi, referitoare la lucrarea **Starea Națiunii 1918-1996 - Concluzii și opțiuni pentru România de mâine, pentru viitorul poporului român**.

Apreciem efortul făcut, dar și înaltul profesionalism în structurarea și prezentarea în cele patru capitole ale lucrării, a celor mai stringente probleme cu care se confruntă România de azi, în contextul transformărilor radicale, al evenimentelor internaționale, care atestă că în lume au loc mari schimbări.

Acestea atrag după sine și modificări din ce în ce mai mari în schimbarea echilibrului economic-social - fapt ce determină necesitatea abordării unei noi politici de colaborare - în noile structuri europene și euro-

atlantice, șansă pe care România nu o poate și nu trebuie să o rateze. De aceea, prezentarea nepărtinitoare a evoluției vieții economico-sociale, după Marea Unire, urmată de analiza riguroasă, pe baza dovezilor istorice, a perioadei pe care o parcurgem după 1989, a locului și rolului pe care trebuie să-l aibă România postdecembristă, cât și propunerea unei schițe orientative cu posibilele „Obiective fundamentale ale dezvoltării economico-sociale” - vin să acopere și un gol existent în manualele de **Istoria Românilor**, legat de „Evoluția economică, socială și politică în România interbelică”, apoi în perioada 1944 - 1989 - 1996.

Apreciem că lucrarea va suscita un mare interes și din partea elevilor claselor terminale, care vor avea cu ce să-și completeze și să-și formeze o imagine principală pe baza acestei analize riguroase a activității economico-sociale, în perioada amintită.

Pentru toate acestea, și nu numai, ne face plăcere de a ne considera profund onorați de informațiile pe care sperăm din tot sufletul să le putem avea și în continuare din conținutul revistei „Opinia națională” și lucrările ce sunt în curs de apariție, la prestigioasa d-voastră editură.

Vă solicităm astfel un număr de 200 bucăți din lucrarea primită.

Cu deosebită considerație,

ȘEFUL COLECTIVULUI
ISTORIE,
ȘTIINȚE SOCIO-UMANE:
Prof. dr.
Ion CUMPĂNAȘ

DIRECTORUL GRUPULUI
ȘCOLAR
„TUDOR TĂNĂSESCU”,
TIMIȘOARA
Prof. gr. I Silvia NEGRU

ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE

Nu este o alianță de partide pe criterii politice și ideologice („dreapta”, „stânga” sau „centru”), ci o alianță de valori, idei și acțiune civică în slujba intereselor naționale majore ale societății românești. Acest caracter al Alianței presupune delimitarea clară a membrilor săi (persoane juridice sau persoane fizice) de ideile și practicile care afectează grav interesele marii majorități a populației țării și imaginea României în lume: extremismul de orice fel, ignorarea Constituției și punerea în discuție a formei actuale de guvernământ, corupția, în toate formele ei de manifestare, încălcarea legii și a principiilor statului de drept, subminarea economiei naționale etc.

REVISTA

**OPINIA
națională**

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Mariana IONIȚĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.